

KITOBXONLIK – YANGI O‘ZBEKISTON TARAQQIYOTINING MA’NAVIY POYDEVORI

Xudayberganova Umida Mexmanaliyevna

Namangan viloyati Mingbuloq tumani Axborot-kutubxona markazi

Axborot-bibliografiya xizmati rahbari

Bugungi globallashuv, raqamli texnologiyalar va axborot almashinuvi shiddat bilan rivojlanayotgan davrda insonning bilim olishga bo‘lgan ehtiyoji tobora ortib bormoqda. Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti, iqtisodiy rivojlanish, ilm-fan yutuqlari hamda ma'naviy yuksalishning muhim omillaridan biri kitobxonlik madaniyatining yuksak darajada shakllanganidir. Shu bois Yangi O‘zbekistonda kitobxonlikni rivojlantirish, aholining mutolaa madaniyatini oshirish va axborot-kutubxona xizmatlarini takomillashtirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Kitob azaldan insoniyatning eng bebaho ma'naviy boyligi, ilm-fan va tafakkur taraqqiyotining asosiy manbai hisoblanadi. Har qanday jamiyatning intellektual salohiyati, avvalo, uning kitobga bo‘lgan munosabati bilan belgilanadi. Mutolaa jarayoni insonning dunyoqarashini kengaytiradi, tahliliy va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini shakllantiradi. Ayniqsa, yosh avlodni vatanparvarlik, milliy qadriyatlarga hurmat, yuksak ma'naviyat va umuminsoniy fazilatlar ruhida tarbiyalashda kitobning o‘rni beqiyosdir.

So‘nggi yillarda mamlakatimizda kitobxonlikni rivojlantirish borasida keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Axborot-kutubxona markazlarining moddiy-texnik bazasi mustahkamlanmoqda, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari keng joriy etilmoqda, elektron kutubxonalar va raqamli axborot resurslari shakllantirilmoqda. Bularning barchasi aholining sifatli axborotdan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qilmoqda.

Bugungi kunda axborot-kutubxona markazlari o‘z faoliyatini an'anaviy kitob berish xizmatlari bilan cheklab qolmayapti. Ular ma'rifat, ilm-fan, innovatsiyalar va madaniy-ma'rifiy tadbirlar markaziga aylanib bormoqda. Turli yosh toifalariga mo‘ljallangan kitob

taqdimotlari, ijodiy uchrashuvlar, davra suhbatlari, kitob yarmarkalari, tanlovlar hamda ma'naviy-ma'rifiy loyihalar kitobxonlar safining kengayishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi kutubxonalar faoliyatida ham yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirdi. Elektron kataloglar, elektron kutubxonalar, virtual ko'rgazmalar, onlayn ma'lumotlar bazalari va masofaviy axborot xizmatlari foydalanuvchilarga vaqt va masofadan qat'iy nazar zarur axborotni tezkor olish imkonini bermogda. Ayniqsa, mobil ilovalar, internet platformalari va elektron kitoblardan foydalanish yoshlar orasida mutolaa madaniyatining yangi shakllarini rivojlantirmogda.

Axborot-bibliografiya xizmatlari zamonaviy kutubxonachilik tizimining ajralmas tarkibiy qismi hisoblanadi. Mazkur xizmatlar orqali foydalanuvchilarga bibliografik ko'rsatkichlar, tavsiya ro'yxatlari, mavzuli bibliografik qo'llanmalar, elektron ma'lumotnomalar hamda virtual maslahat xizmatlari taqdim etilmogda. Bu esa kitobxonlarning axborotga bo'lgan ehtiyojini tezkor va sifatli qondirishga, ilmiy izlanishlar samaradorligini oshirishga xizmat qilmogda.

Shuningdek, bugungi kunda axborot xurujlari kuchayib borayotgan bir sharoitda yoshlarni ishonchli manbalardan foydalanishga o'rgatish ham kutubxonalar zimmasidagi muhim vazifalardan biridir. Axborotni tanqidiy tahlil qilish, uning haqqoniyligini baholash hamda media va axborot savodxonligini shakllantirish jamiyatning axborot xavfsizligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish faqat axborot-kutubxona muassasalarining vazifasi emas. Bu jarayonda oila, maktab, oliy ta'lim muassasalari, mahalla, ommaviy axborot vositalari va keng jamoatchilikning hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Oilada kitob mutolaasi an'alarini shakllantirish, farzandlarga yoshligidan kitobga mehr uyg'otish, ota-onalarning shaxsiy namuna ko'rsatishi kelajak avlodning ma'naviy kamolotiga bevosita ta'sir etadi.

Ta'lim muassasalarida kitobxonlikni targ'ib etishga qaratilgan turli loyihalar, "Eng faol kitobxon", "Yosh kitobxon", "Bir oy – bir kitob" kabi tanlov va aksiyalar yoshlarning kitobga qiziqishini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmogda. Bunday tashabbuslar

nafaqat mutolaa madaniyatini yuksaltiradi, balki yoshlarning ijodiy va intellektual salohiyatini ham rivojlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, kitobxonlik jamiyat taraqqiyotining eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Bilimli, keng dunyoqarashli, zamonaviy fikrlaydigan va yuksak ma'naviyatli avlodni tarbiyalashda kitobning o'rni beqiyosdir. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida belgilangan maqsadlarga erishishda axborot-kutubxona markazlari, axborot-bibliografiya xizmatlari hamda kitobxonlikni keng targ'ib etishga qaratilgan tizimli ishlar muhim ahamiyat kasb etadi. Zero, kitob o'qiydigan jamiyat tafakkur qiladi, tafakkur qiladigan jamiyat esa har qanday taraqqiyotning mustahkam poydevorini yaratadi.